

Cittaslow Üyesi Olmanın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmaya Etkisi: Şavşat'ta Paydaşların Düşünceleri

Impact of Being a Cittaslow Member on Sustainable Local Development: What Stakeholders Think in the District of Şavşat

Atakan ÖZTÜRK¹, Fatma İPEK², Bekir KAYACAN³

¹Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Merkez, Artvin

²Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, Artvin Yatırım Destek Ofisi, Merkez, Artvin

³İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Bölümü, Fatih, İstanbul

Eser bilgisi / Article info

Araştırma makalesi / Research article

DOI: 10.17474/artvinofd.1704338

*Sorumlu yazar/Corresponding author

Atakan ÖZTÜRK

e-mail: atakanozturk@artvin.edu.tr

Geliş tarihi / Received

26.05.2025

Düzeltilme tarihi / Received in revised form

25.08.2025

Kabul tarihi / Accepted

01.09.2025

Elektronik erişim / Online available

15.10.2025

Anahtar kelimeler:

Sakin şehir

Sürdürülebilir yerel kalkınma

Şavşat

Derinlemesine görüşme

Keywords:

Cittaslow

Sustainable local development

Şavşat

In-depth interview

Özet

Bu araştırmada paydaş bakış açısıyla Cittaslow (sakin şehir) üyeliğinin Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla ilçedeki 4 paydaş grubundan (mülki ve yerel idare, ticari işletmeler, Şavşat Kadın Derneği ve yöresel ürün pazarcıları) 33 katılımcıyla derinlemesine görüşmeler yapılmış ve görüşmeler MAXQDA 2020 yazılımı ile içerik analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda, katılımcılar tarafından sakin şehir üyeliği kapsamında dile getirilen 524 görüş içerisinde; 9 sosyal, 8 ekonomik ve 9 çevresel etki türü Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasıyla ilişkilendirilmiştir. Bu görüşlerin çoğunluğu (%94) sakin şehir üyeliğinin ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasını olumlu yönde etkilediğine ilişkindir. Yine paydaşlar tarafından en fazla öne çıkarılan etki türü ise ekonomik boyut altındaki turizm etkisidir. Ancak Şavşat'ta turizm ve benzeri etkilerin doğuracağı kontrolsüz gelişme konusunda yerel karar vericilerin dikkatli olması gerekmektedir. İlçede sürdürülebilir yerel kalkınmanın sağlanması noktasında sosyal, ekonomik ve çevresel bileşenleri dikkate alan bütüncül bir bakış açısına dayalı planlama ve uygulamalara öncelik verilmesi önem arz etmektedir.

Abstract

The research was aimed to determine the impacts of Cittaslow membership on the sustainable local development of Şavşat from a stakeholder perspective. In-depth interviews were conducted with 33 participants from four different stakeholder groups in the district: local administration, commercial enterprises, Şavşat Women's Association and local product vendors. The interviews were analyzed using content analysis with MAXQDA 2020 software. As a result of the analysis of, 524 opinions expressed by participants regarding the Cittaslow membership, nine type of social impacts, eight types of economic impacts and nine types of environmental impacts were identified as being associated with the sustainable local development of Şavşat. The vast majority of these opinions (94%) indicate that Cittaslow membership positively influences the sustainable local development of Şavşat. The most significant impact, as indicated by the highest number of participant responses, is the tourism impact within the economic dimension. However local decision-makers should be careful about the uncontrolled development in Şavşat that will result from tourism and similar impacts. In order to ensure sustainable local development in the district, it is important to prioritize planning and implementations based on a holistic perspective taking into account economic, ecological and environmental components.

GİRİŞ

İnsanların ihtiyaçlarının karşılanması ve refah seviyelerinin artırılmasına yönelik yürütülen ekonomik faaliyetler, çevre ve ekosistem üzerinde telafisi güç olumsuzlukları (kıtık, kirlilik, biyolojik çeşitlilik kaybı vb.) beraberinde getirmektedir. İnsan yaşamına yönelik tehdit düzeyleri her geçen gün artan bu olumsuzlukları önleme ya da ortadan kaldırma adına sürdürülebilir kalkınma kavramı 1990'lı yıllardan itibaren dünya gündeminde yer almaya başlamıştır.

Ekonomik, sosyal ve çevresel ayaklar üzerine inşa edilen ve insan refahını arttırmayı hedefleyen sürdürülebilir kalkınma, yerelden küresele tüm karar verici ve politika düzenleyicilerinin ilgi alanına girmektedir. Bölgesel ve ulusal düzeydeki sürdürülebilir kalkınmanın yerel düzeydeki karşılığı sürdürülebilir yerel kalkınma (SYK) olarak ifade edilmektedir. Dünya genelinde SYK'yı farklı açılardan destekleyen çeşitli yaklaşımlar söz konusudur. Bu yaklaşımlardan biri de küçük şehirlerde uygulanan ve uygulandığı şehirlerdeki yaşam kalitesini artırmak

amacıyla yerel yaşam tarzına ve değerlerine dayalı, yerel kaynakların ve aktörlerin etkin rol üstlendiği bir kalkınma modeli olan Cittaslow (sakin şehir) hareketidir (Peker Say ve ark. 2015, Öztürk ve ark. 2023).

Temel dayanaklarından biri sürdürülebilirlik olan sakın şehir hareketi, 1999 yılında İtalya'nın Toskana Bölgesindeki küçük bir şehir olan Gereve in Chianti'de dönemin belediye başkanı Paolo Saturnini'nin öncülüğünde başlatılmıştır. Bu harekete sadece nüfusu 50000'nin altında olan şehirler üye olabilmektedir (Cittaslow 2024).

Aday şehirlerin üyelik başvuruları;

- enerji ve çevre politikaları,
- altyapı politikaları,
- kentsel yaşam kalitesi politikaları,
- tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar,
- misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar,
- sosyal uyum ve
- ortaklıklar

olmak üzere 7 ana başlıkta toplanan 72 ölçüte göre değerlendirilmektedir (Cittaslow 2024).

Sakin şehir üyelik sürecinde esas alınan bahse konu başlıklar ve kriterler incelendiğinde bu yaklaşımın, üye şehirlerdeki SYK'nın sağlanmasına katkı sağladığı (Kartal 2019) bir başka ifadeyle SYK'nın sosyal, ekonomik ve çevresel boyutları ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sakın şehir felsefesinin; temeli sürdürülebilir kalkınmaya dayanan, sürdürülebilir kalkınmanın yerel boyutu olan şehirler ile ilgilenen ve ortaya koyduğu ölçütler vasıtasıyla yerel sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına hizmet eden bir yaklaşım olduğu ifade edilebilir (İpek 2021).

Dünya genelinde sakın şehir üyesi belediyeler Cittaslow Birliği çatısı altında toplanmakta olup, 2024 yılı itibariyle 33 ülkeden 297 belediye bu birliğe üyedir. Türkiye'de ise ilk olarak Seferihisar ile başlayan üyelik sürecinde 25 ilçe belediyesi (Ahlat, Akyaka, Arapgir, Daday, Eğirdir, Finike, Foça, Gerze, Gökçeada, Göynük, Güdül, Halfeti, İznik, Kemaliye, Köyceğiz, Mudurnu, Perşembe, Safranbolu, Şarköy, Şavşat, Seferihisar, Uzundere, Vize, Yalvaç,

Yenipazar) bu birliğin üyesidir (Cittaslow 2024). Bahse konu belediyelerden biri olan Şavşat'ın birliğe üyelik süreci hazırlıkları 2014 yılında başlamış ve üyelik başvurusu bir yıl sonra kabul edilen Şavşat Türkiye'nin onuncu sakın şehir belediyesi olmuştur.

Türkiye'de yerel kalkınmanın gerçekleştirilebileceği en uygun yönetim düzeyi olarak kabul edilen ilçeler (Akça 2006, Demirayak 2014) düzeyinde, gelişmişlik düzeylerinin tespiti amacıyla farklı yıllarda sosyo-ekonomik gelişmişlik araştırmaları gerçekleştirilmiştir (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı [STB] 2024). İlçelerin yerel kalkınma politikalarının belirlenmesi, uygulanması ve izlenmesi açısından önem arz eden bu araştırmalar incelendiğinde, Türkiye'de sakın şehir üyesi ilçelerin gelişmişlik açısından homojen bir yapıda olmadığı, bir başka ifadeyle gelişmişlik düzeyleri arasında çok büyük farklar olduğu görülmektedir. Örneğin Yılmaz ve ark. (2019) tarafından yapılan sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi (SEGE) sıralaması araştırmasına göre, Türkiye'de 2017 yılında sakın şehir üyesi olan 18 ilçenin 970 ilçe arasındaki sıralaması 87 ile 883 arasında değişiklik göstermiştir.

Son yıllarda Türkiye'de farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip sakın şehir üyesi ilçeler özelinde bu ilçelerin sakın şehir hareketi ile olan ilişkisini farklı açılardan (sürdürülebilirlik, kentleşme, mimari, turizm, kırsal kalkınma ve yerel kalkınma etkileşimi vb.) ele alan çalışmaların sayısında belirgin bir artış söz konusudur (Öztürk ve Kayacan 2021). Ancak bu çalışmaların çoğunda (Akman ve ark. 2013, Yalçın ve Yalçın 2013, Şahin ve Kutlu 2014, Hatipoğlu 2015, Hekimci 2015, Yılmaz ve ark. 2016, Çiçek 2017, Türk ve Tokmak 2017, Kartal 2019) sakın şehir üyeliğinin ilçelerin SYK'sına olan etkilerinin sadece teorik olarak ya da belli bir kalkınma boyutu özelinde ele alındığı görülmektedir. Buna karşılık sakın şehir üyeliğinin SYK'ya olan etkilerini paydaş bakış açısıyla ve sürdürülebilir kalkınma boyutları (sosyal, ekonomik ve çevresel) itibariyle bütüncül bir bakış açısıyla ele alan çalışmaların (Ökten 2015, Tabak 2019) sayısı oldukça sınırlıdır.

Bu çalışmada Şavşat ilçesinin sakın şehir üyeliğinin ilçenin SYK'sına etkilerinin paydaş bakış açısıyla belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada

“sakin şehir üyesi olmanın Şavşat’ın SYK’sına etkisine ilişkin paydaşların düşünceleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmaktadır.

MALZEME ve YÖNTEM

Sakin şehir üyeliğinin Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkilerinin belirlenmesi amacıyla ele alınan bu araştırmada nitel araştırma yönteminden istifade edilmiştir. Bu bağlamda araştırma konusunun bütün boyutlarını kapsayan, daha çok açık uçlu sorulara ayrıntılı cevapların alınmasına ve yüz yüze görüşülerek bilgi toplanmasına imkân tanıyan derinlemesine görüşmelere (Tekin 2006) ilaveten saha ziyaretleri sırasında yapılan gözlemlerden de faydalanılmıştır. Araştırmada ikincil veri kaynağı olarak sakin şehirle ilgili ağ sayfaları (internet) ile Şavşat Kaymakamlığı ve Şavşat Belediyesinden temin edilen veri ve belgelerin yanında araştırma konusuyla ilgili olarak yayımlanmış akademik çalışmalardan ve raporlardan da istifade edilmiştir.

Araştırma Alanı

Araştırma alanı, istihdam imkânları yetersizliğinin de etkisiyle sürekli göç veren bir ilçe olarak dikkat çeken Artvin ili Şavşat ilçesidir (Şekil 1).

Şekil 1. Şavşat’ın konumu

Şavşat SEGE sıralaması açısından diğer ilçelerle kıyaslandığında; il genelinde son sırada, TR90 bölgesi (79 ilçe arasında 54. sırada) ve ülke ölçeğinde (872 ilçe arasında 555. sırada) ise nispeten gerilerde yer almaktadır (Dinçer ve Özaslan 2004, Berber ve ark. 2015). Sosyo-ekonomik açıdan geçmişten beri devam eden bu olumsuz tablonun sonucunda, sakin şehir hareketi Şavşat’ın sürdürülebilir kalkınmasının sağlanması ile daha yaşanabilir bir şehre dönüştürülmesi sürecinde faydalanılabilecek alternatif bir yaklaşım olarak görülmüştür. Bu noktada Şavşat Kaymakamlığı ve Belediyesinin öncülüğünde diğer paydaşlarla birlikte yürütülen çalışmalar sonucunda Şavşat Belediyesinin Uluslararası Cittaslow Birliğine müracaatı 2015 yılında olumlu bir şekilde sonuçlanmıştır.

Paydaş Grupların ve Görüşülecek Kişilerin Belirlenmesi

Araştırma Şavşat’ta sakin şehir üyelik süreci ile etkileşimde olan paydaş grupları ile yürütülmüştür. Şavşat’ta yapılacak görüşmelere esas teşkil etmek üzere literatürün yanı sıra özellikle sakin şehir üyelik sürecinde aktif rol üstlenen Şavşat Belediyesi yetkilileri ile yapılan ön görüşmeler neticesinde ilçede öne çıkan 4 paydaş grubu ve her bir gruptan görüşülecek kişiler Çizelge 1’deki gibi belirlenmiştir.

Mülki ve yerel idare (MYİ) paydaş grubu kapsamında görüşülecek kişiler belirlenirken hem üyelik sürecinde hem de araştırmanın yürütüldüğü dönemde görev yapan idareciler dikkate alınmıştır.

Ticari işletmeler (Tİ) ve Şavşat Kadın Derneği (ŞAVKADER) paydaş grupları özelinde görüşülecek kişilerin tespitinde “çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesine imkân sunan amaçlı örnekleme” (Büyüköztürk 2012) yönteminden istifade edilmiştir. Böylece bilgi, görüş ve önerileri ile araştırmaya katkı potansiyeli yüksek olan kişiler tercih edilmiştir.

Çizelge 1. Derinlemesine görüşme yapılan paydaş grupları ve temsilcilerinin dağılımı

Paydaş Grubu	Görüşülen Kişi	Açıklama
MYİ	Musa GÖKTAŞ	Mevcut Mülki Amir (MMA) / Kaymakam-(2018-2020)
	Nihat ACAR	Mevcut Belediye Başkanı (MBB) - (2019- 2024)
	Cemil SARIOĞLU	Önceki Mülki Amir (ÖMA) / Kaymakam-(2013-2015)
	Ahmet Sinan ÖZTÜRK	Önceki Belediye Başkanı (ÖBB) - (2014-2019)
	Bayram DURSUN	Mevcut Muhtar (MM) - (Cevizli Köyü)
	Davut KARAARSLAN	Önceki Muhtar (ÖM) - (Tepeköy Müze Sorumlusu)
	Filiz ÖZCAN	Cittaslow Temsilcisi (CT) - Şavşat Belediyesi
Tİ	K1, K2, K3, K4, K5	Konaklama İşletmesi Temsilcileri (K)
	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9	Yöresel Ürün İşletmesi Temsilcileri (Y)
	Y10	Diğer İşletme Temsilcisi (Y)
ŞAVKADER	D1, D2, D3	Dernek Temsilcileri (D)
YÜP	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8	Pazarcılar (P)

Yöresel ürün pazarcıları (YÜP) paydaş grubu üyeleri ise haftalık olarak değişebildiği için, bu grupta görüşülecek kişiler ilçe merkezinde Perşembe günleri kurulan yöresel ürün pazarına gelen pazarcılar (satıcılar) arasından kolayda örnekleme yapılarak seçilmiştir. Bununla birlikte paydaş grubunun genelini yansıtabilmesi için, farklı ürün satan her satıcıdan en az biri ile görüşülmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın birincil verilerinin elde edilmesinde görüşme formlarından istifade edilmiştir. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme formlarının hazırlanmasında daha önce farklı çalışmalarda (Aydın 2010, Coşar 2013, Türk ve Tokmak 2017, Tabak 2019) benzer amaçlarla hazırlanan sorulardan istifade edilmiştir. Her bir paydaş grubu için hazırlanan görüşme formlarında; katılımcıların demografik özellikleri, sakin şehir sürecine yönelik bilgi, farkındalık ve memnuniyet düzeyleri ile sakin şehir yaklaşımı, uygulamaları ve etkileri konusundaki görüşlerinin ayrıntılı şekilde tespitine yönelik sorulara yer verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Şavşat ilçe merkezinde 2019-2020 yıllarında uygulanan derinlemesine görüşmelerde her bir paydaş grubundan en az üç kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerin amacına ulaşması ve verimli şekilde yürütülebilmesi için tespit edilen paydaş grup temsilcileri (YÜP hariç) ile önceden randevu alınmak suretiyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri kaybını önlemek amacıyla katılımcıların izni alınarak görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve kayıta yaşanabilecek herhangi bir

soruna binaen alternatif olarak görüşmeler esnasında yazarak not tutulması da sağlanmıştır. MYİ paydaş grubu dışında görüşülen kişilerin bilgileri saklı tutulmak amacıyla kişilerin adı kodlanmıştır.

Derinlemesine görüşme verilerine içerik analizi uygulanmıştır. Genel olarak metinlerden ve diğer iletişim biçimlerinden sistematik, güvenilir, geçerli ve tekrarlanabilir çıkarımlar elde etmeye yönelik bir araştırma tekniği olarak tanımlanan içerik analizi (Drisko ve Maschi 2016), dokümanların, mülakat dökümlerinin, kayıtların karakterize edilmesi ve karşılaştırılması için kullanılmaktadır (Altunışık ve ark. 2005). İçerik analizi genel olarak; meta-analiz, meta sentez (tematik içerik analizi) ve betimsel içerik analizi olarak üçe ayrılmaktadır (Çalık ve Sözbilir 2014). Bu çalışmada, veri seti içinde anlam örüntülerini tanımlama, analiz etme ve raporlamayı esas alan tematik içerik analizinden (Braun ve Clarke 2006) istifade edilerek, paydaş görüşlerine dayalı derinlemesine görüşme kayıtlarındaki ortak anlamların ortaya çıkarılması ve karşılaştırılması hedeflenmiştir. İçerik analizinde ilgili verilerden kodlar ve temaların elde edilmesi önemli bir yer teşkil etmektedir (Creswell 2021). Bu amaçla öncelikle kayıt altına alınan görüşmeler (sesli ve yazılı) çözümlenerek rapor haline getirilmiştir. Görüşme kayıtları MAXQDA 2020 Analytics Pro Nitel Analiz programı yardımıyla ile içerik analizine tabi tutularak ilgili verilerden kodlar ve temalar elde edilmiştir. Buna göre araştırma konusu bağlamında paydaş grupları temsil eden her bir katılımcıya ait veriler ayrı ayrı ve detaylı bir şekilde incelemeye alınarak içerik ve özelliklerine göre parçalara ayrılmış ve bu parçalar kodlarla adlandırılmıştır. Sonrasında oluşturulan kodlar

kullanım sıklığına göre indirgenerek bazı kodlar birleştirilmiş ve yeniden adlandırmaya tabi tutulmuştur. Ardından bahse konu kodlar, uygun temalar altında sınıflandırılmıştır. Buna göre sakin şehir yaklaşımı ve uygulamalarının Şavşat'ın SYK'sına olan etkileri; sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlu etkiler olmak üzere 3 ana tema altında toplanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Paydaş grup temsilcileriyle yapılan görüşmelere ilişkin içerik analizine göre, sakin şehir üyeliğinin Şavşat'ın SYK'sına olan etkileri; sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlar olarak sınıflandırılmıştır. Aşağıdaki alt bölümlerde detaylandırıldığı üzere derinlemesine görüşmelere iştirak eden 33 katılımcı; 139 sosyal, 332 ekonomik ve 53 çevresel olmak üzere toplam 524 farklı görüş dile getirmiş olup, bahse konu görüşlerin %94'ü, sakin şehir üyeliğinin Şavşat'ın SYK'sına yönelik olumlu etkilerine ilişkindir.

Sosyal Etkiler

Sakin şehir üyeliğinin Şavşat'ın SYK'sına olan sosyal etkileri dokuz başlık altında toplanmıştır. Bu etkilerde "İlçenin Reklâm ve Tanıtımı" etkisi, diğer sosyal etki türleriyle karşılaştırıldığında hem etki hakkında görüş bildiren katılımcı oranı (%60.6) hem de bildirilen görüşler içindeki oranı (%28.8) itibarıyla sosyal etki türleri içinde ilk sırada yer almaktadır (Çizelge 2). Buna göre sakin şehir üyeliğinin Şavşat'ın yerel kalkınmasına yönelik en önemli sosyal etkisinin ilçenin tanıtımına ilişkin olduğu ve üyelik sayesinde ilçenin tanıtımının ve tanınırlığının belirgin şekilde arttığı yönünde paydaşların ağırlıklı görüş sahibi oldukları ifade edilebilir.

Katılımcılar arasında en az katılımcı tarafından (%9.1) dile getirilen sosyal etki türü "Sosyal Sorumluluk Projeleri" iken, görüşler içinde en düşük orana (%4.3) sahip sosyal etki türü ise "İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler" olmuştur. Bu sonuçlar sakin şehir üyeliği sürecinde ilçe genelinde yürütülen gerek sosyal sorumluluk projeleri gerekse sosyal etkinliklerin paydaş grup katılımcıları nezdinde yeterli yansımalarının olmadığını göstermektedir. Katılımcıların söz konusu sosyal nitelikli faaliyetlerin ilçeye etkisinin nisbeten düşük olduğu noktasında görüş birliği içinde oldukları söylenebilir.

Çizelge 2. Sosyal etkiler itibarıyla görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı

Sosyal Etkiler	Katılımcı		Görüş	
	Sayı (A)	Oran (%)	Sayı* (B)	Oran** (%)
İlçenin Reklâm ve Tanıtımı	20	60.6	40	28.8
İlçeye Katılan Değer	11	33.3	18	12.9
Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler	10	30.3	24	17.3
Bakış Açısındaki Değişim (Psikolojik Değişim)	7	21.2	10	7.2
Engelli, Kadın ve Çocuklara Yönelik Etkinlikler	7	21.2	18	12.9
Göç	6	18.2	8	5.8
İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler	5	15.2	6	4.3
Düzenlenen Kurslar ve Eğitim Etkinlikleri	5	15.2	8	5.8
Sosyal Sorumluluk Projeleri	3	9.1	7	5
Toplam	-	-	139	100

*A/33 (Görüşmeye Katılan Toplam Katılımcı Sayısı) x 100

**B/139 (Katılımcılar Tarafından Bildirilen Toplam Görüş Sayısı) x 100

Derinlemesine görüşmeler sonucu belirlenen 9 farklı sosyal etki türünün paydaş gruplar itibarıyla dağılımı incelendiğinde; en fazla görüş bildiren paydaş grubunun %38'lik oranla MYİ olduğu, onu sırasıyla %32 ile Tİ, %24 ile

ŞAVKADER ve %6 ile YÜP paydaş grubunun izlediği görülmektedir (Çizelge 3). Bu şekilde paydaş grupları itibarıyla görüşlerin farklılık göstermesinin, ilçede yürütülen sakin şehir etkinlikleri ile ilgili bilgi düzeyinin

paydaş gruplarına göre değişkenlik arz etmesiyle ilgili olduğu ifade edilebilir. Nitekim üyelik süreci içinde yer alan ve en önemli paydaş grubu konumunda olan MYİ aynı zamanda en fazla görüş bildiren paydaş grubudur.

Yine beklenildiği şekilde sakin şehir üyeliği ve üyeliğin etkilerinden YÜP paydaş grubu en az haberdar olan kesimdir.

Çizelge 3. Sosyal etki türleri ve şekillerinin katılımcı gruplar itibarıyla dağılımı

Sosyal Etki					Toplam			
Türü	Şekli		MYİ	Tİ	ŞAVKAD ER	YÜP	N	%
SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı	Olumlu	N	11	17	7	4	39	97.5
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	1	0	0	1	2.5
	Toplam	N	11	18	7	4	40	100
		%	27.5	45	17.5	10	100	
SE-2. İlçeye Katılan Değer	Olumlu	N	4	6	5	3	18	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	4	6	5	3	18	100
		%	22	33	28	17	100	
SE-3. Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler	Olumlu	N	14	8	1	0	23	96
	Olumsuz	N	0	1	0	0	1	4
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	14	9	1	0	24	100
		%	58	38	4	0	100	
SE-4. Bakış Açısındaki Değişim (Psikolojik Değişim)	Olumlu	N	3	4	3	0	10	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	3	4	3	0	10	100
		%	30	40	30	0	100	
SE-5. Engelli, Kadın ve Çocuklara Yönelik Etkinlikler	Olumlu	N	11	1	6	0	18	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	11	1	6	0	18	100
		%	61	6	33	0	100	
SE-6. Göç	Olumlu	N	3	4	0	1	8	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	3	4	0	1	8	100
		%	37.5	50	12.5	0	100	
SE-7. İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler	Olumlu	N	3	1	2	0	6	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	3	1	2	0	6	100
		%	50	17	33	0	100	
SE-8. Düzenlenen Kurslar ve Eğitim Etkinlikleri	Olumlu	N	2	2	4	0	8	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	2	2	4	0	8	100
		%	25	25	50	0	100	
SE-9. Sosyal Sorumluluk Projeleri	Olumlu	N	2	0	5	0	7	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	2	0	5	0	7	100
		%	29	0	71	0	100	
Genel Toplam	Olumlu	N	53	43	33	8	137	98
	Olumsuz	N	0	1	0	0	1	1
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	1	0	0	1	1
	Toplam	N	53	45	33	8	139	100
		%	38	32	24	6	100	

Öte yandan görüşmelerde sakin şehir üyeliğinin etkilerine ilişkin en fazla görüş beyan eden MYİ paydaş grubu katılımcıları tarafından sosyal etki türleri içinde “*Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler*” etkisine yönelik görüşler öne çıkarılmış olup, öne çıkarılan bu görüşlerin tamamının olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Yine sakin şehir üyeliğinin etkilerine ilişkin en az görüş beyan eden YÜP paydaş grubu katılımcıları ise “*İlçenin Reklâm ve Tanıtımı*”, “*İlçeye Katılan Değer*” ve “*Göç*” olmak üzere sadece üç etki türü hakkında görüş bildirmiş ve tüm görüşlerin etki şekli de olumlu olarak gerçekleşmiştir.

Sosyal etkiler arasında öne çıkan “*İlçenin Reklâm ve Tanıtımı*” etkisine ilişkin tüm paydaş grupları görüş bildirmiş olup, bu etkiye ilişkin görüşler çok büyük oranda (%98) olumludur. Buna göre paydaş gruplar açısından reklâm ve tanıtım etkisinin tüm gruplarca hissedildiği söylenebilir. Bununla birlikte ilgili etki türünün doğrudan ve en fazla etkilediği dolayısıyla en fazla görüş bildiren grup (%45) ise beklenildiği şekilde Tİ paydaş grubudur. “*İlçenin Reklâm ve Tanıtımı*” sosyal etki türüne ilişkin paydaş grup temsilcilerinden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

“Uluslararası düzeyde tanıtım anlamında katkı sağladı. Yani ben şunu söyleyebilirim rahatlıkla: Artvin’in, Şavşat’ın tanıtım anlamında bir sorunu kaldığını düşünmüyorum. Çünkü ulusal ve uluslararası düzeyde şu anda Artvin, özeld de Şavşat’ı bilmeyen yok (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Bu konuyla ilgili birçok broşür falan yapıldı, dağıtıldı. Cittaslow’la ilgili uluslararası ve ulusal düzeyde baya bir tanınma oldu. Ve bunu da biz Şavşatlı olarak yaşadık. Yani her geçen yıl gelen işte dışarıdan turist sayısı daha da artıyor. İlçe tanıtılınca mesela yabancı insanlar geliyor... Bir de vatandaş merak ediyor yani öyle doğal güzellikleri çok medyada paylaşılnca. Yani Cittaslow ilçeyi tanıtma anlamında bir farkındalık yarattı, öyle diyelim (Katılımcı Kodu: Y9).

Genel anlamda baktığımız zaman Cittaslow, Şavşat’ın daha çok kişi tarafından tanınmasına vesile olmuştur yani. Cittaslow, bir marka, bir değer kattı yani Şavşat’a. ... (Katılımcı Kodu: D1).”

Özetle sakin şehir üyeliğinin sosyal etkileri içinde paydaş gruplarınca öne çıkarılan reklâm ve tanıtım etkisi, Şavşat’ın hem ulusal hem de uluslararası tanınırlığının ve bilinirliğinin artmasının yanısıra küresel düzeyde adını duyurmasında önemli bir araç olarak görülmektedir. Şavşat’ta paydaş grupların bakış açısıyla ortaya çıkan bu sonuçlar, ilçe halkının görüşleriyle de benzerlik göstermektedir. Nitekim Öztürk ve ark. (2023) tarafından yürütülen çalışmada halkın bakış açısıyla sakin şehir üyeliğinin Şavşat’a sosyal açıdan en büyük etkisinin ilçenin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağlamak olduğu ifade edilmektedir. Öte yandan Şahin (2019) tarafından Şavşat özelinde yürütülen bir başka çalışmada ünvanın alınmasından sonra uluslararası fuarlar ile yazılı ve görsel olarak çeşitli mecralarda ilçenin ve ilçedeki konaklama tesisleri ile işletmelerin tanıtımının yoğun bir şekilde yapıldığı belirtilmektedir. Şavşat’ın sakin şehir üyeliğinden kaynaklanan bahse konu etkilere benzer amaçlarla farklı ilçelerde yürütülen çalışmalarda da rastlanmaktadır. Örneğin Seferihisar’da Doğan ve ark. (2014) tarafından yapılmış olan bir araştırmada sakin şehir markasının ilçe tanıtımında olumlu etkisi olduğuna vurgu yapılırken, Ökten (2015) tarafından yapılan araştırmada ise sakin şehir üyeliği ile birlikte ilçedeki en önemli değişimin, ilçenin tanınırlığının uluslararası düzeyde artmış olduğu tespitine yer verilmektedir. Yine Tabak (2019) tarafından yapılan bir araştırmada da sakin şehir üyeliğinin bir yerel kalkınma modeli olarak Seferihisar’ın sosyal ve ekonomik kalkınmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal boyut bağlamında olumsuz görüşlerin yer aldığı iki etki söz konusu olup, bunlardan biri “*İlçenin Reklâm ve Tanıtımı*” diğeri de “*Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler*” başlıklı etkilere aittir. Olumsuz görüşlerin yer aldığı her iki etki de Tİ paydaş grubu katılımcıları tarafından dile getirilmiştir. Görüşmede katılımcılardan biri kendi işletmesinde geceleme sayılarının sakin şehirden sonra arttığını, ancak bu artışın daha çok kendisinin yapmış olduğu sosyal medya tanıtımlarından kaynaklandığını ifade ederek, sakin şehir üyeliğinin etkileri bağlamında olumlu ve olumsuz görüşü birlikte dile getirmiştir. Söz konusu K2 katılımcısının ilçenin tanıtımına ilişkin dile getirdiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“İşletmemiz kurulduktan sonra yatak kapasitesi arttı. Bu artışın sebebi sosyal medyadan kaynaklanıyor. Biz sosyal medyadan tanıtım yapıyoruz. O şekilde artış oldu. Tesisimizde ortalama geceleme sayısı 2 gün. Şavşat biraz daha tanınınca 1 günlük konaklamalar hep 2 güne çıktı. 3 güne çıkan da var. Bunda Cittaslow’un katkısı olduğunu düşünmüyorum (Katılımcı Kodu:K2)”

Sakin şehir hareketi, her bir şehrin kendine özgü kimliklerini sürdürmeyi amaçlayan bir kentsel kimlik hareketi olup (Radstrom 2005), bu hareketten beklenen başlıca çıktı şehrin kimliğini yansıtan gelenekler ve görenekler ile tarihi ve kültürel değerlerin ortaya çıkarılması ve bunların sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Bu noktada Şavşat’ta sosyal boyut altında ortaya çıkan “Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler” etkisinin sonucu tüm paydaş grupları açısından büyük oranda olumlu olsa da bu etkiye ilişkin Tİ paydaş grubundan bir adet olumsuz görüş söz konusudur. Nitekim söz konusu etkiye yönelik konaklama işletmesi temsilcisi bir katılımcı tarafından üyeliğe yönelik doğrudan olumsuz ve sakin

şehir üyelik sürecinin yönetiminden sorumlulara yönelik de biraz sitem dolu görüşü aşağıdaki şekildedir:

“Cittaslow’un bize işletme olarak bir yarar getirdiğini düşünmüyorum. Cittaslow’da her türlü yöresel, kültürel faaliyetleri göstermek gerekiyor. Onlara biraz eğilmek gerekiyor, ama işte işin başındaki insanların konuyla ilgili bilgileri yok (Katılımcı Kodu: K1).”

Ekonomik Etkiler

Şavşat’ın sakin şehir üyeliğinin SYK’ya olan ekonomik etkileri 8 başlık altında toplanmıştır. Bu etkilerden biri olan “Turizm”, hem hakkında görüş bildiren katılımcıların oranı (%87.9) hem de bildirilen tüm görüşler içindeki oranı (%31.9) itibariyle ekonomik etkiler arasında ilk sırada yer almaktadır (Çizelge 4). Bu sonuçlara göre sakin şehir üyeliğinin Şavşat’a yönelik en önemli ekonomik etkisinin turizm alanında olduğu ve üyeliğin ilçe turizminin gelişmesine önemli katkılar sağladığı yönünde paydaşlar arasında görüş birliği olduğu ifade edilebilir.

Çizelge 4. Ekonomik etkiler itibariyle görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı

Ekonomik Etkiler	Katılımcı		Görüş	
	Sayı (A)	Oran* (%)	Sayı (B)	Oran** (%)
Turizm	29	87.9	106	31.9
Tarımsal Üretim. Üreticiler ve Yerel Pazar	25	75.8	69	20.8
Yerel Üretici ve Esnaf	19	57.6	54	16.3
Yerel Ürünlerin Üretim ve Pazarlama İmkânları	14	42.4	28	8.4
Kadınlar	11	33.3	53	16
Arazi Değeri ve Yatırımlar	7	21.2	9	2.7
Yerel Girişim ve İstihdam	3	9.1	4	1.2
Proje ve Desteklemeler	3	9.1	9	2.7
Toplam	-	-	332	100

*A/33 (Görüşmeye Katılan Toplam Katılımcı Sayısı) x 100

** B/332 (Katılımcılar Tافından Bildirilen Toplam Görüş Sayısı) x 100

Ekonomik etkiler arasında “Yerel Girişim ve İstihdam” ile “Proje ve Desteklemeler” en az katılımcı tarafından (%9.1) dile getirilen ekonomik etki türleri iken, görüşler içinde en düşük orana sahip ekonomik etki türü ise “Yerel Girişim ve İstihdam” (%1.2) olmuştur. Bu sonuçlar sakin şehir üyeliği sürecinde ilçede yürütülen girişimcilik ve proje faaliyetleri ile yatırım desteklerinin paydaşlara yeterli yansımalarının olmadığı ya da etkilerinin paydaşlar tarafından hissedilir hale gelmediğine işaret etmektedir.

Derinlemesine görüşmeler sonucu belirlenen 8 farklı ekonomik etki türü incelendiğinde; en fazla görüş bildiren katılımcı grubun %45’lik oranla Tİ olduğu, onu sırasıyla %25 ile ŞAVKADER, %22 ile MYİ ve %8 ile YÜP grubunun izlediği görülmektedir (Çizelge 5). Bu şekilde paydaş grupları itibariyle görüş bildirme oranlarının farklılık göstermesinde, ilçede yürütülen sakin şehir etkinliklerinden kaynaklı ekonomik etkilerin farklı paydaş gruplarına farklı düzeylerde yansımalarıyla ilgili olduğu söylenebilir. Nitekim ilçede yürütülen faaliyetlerin

ekonomik etkileriyle Tİ'nin doğrudan ve yakın ilişkisinden dolayı dört paydaş grubu içinde ekonomik etkilere ilişkin tüm görüşlerin yarıya yakını Tİ paydaş grubu tarafından dile getirmiştir.

Genel olarak en fazla görüş beyan eden Tİ grubunda, ekonomik etki türlerinden “Yerel Üretici ve Esnaf” etkisine

yönelik görüşlerin öne çıkarıldığı ve öne çıkarılan bu görüşlerin tamamına yakınının olumlu olduğu görülmektedir. Öte yandan, en az görüş beyan eden YÜP grubunda ise, ilgili grubun sadece iki etki türü (“Turizm” ve “Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar”) hakkında görüş bildirdiği ve görüşlerin büyük bölümünün etki şeklinin de olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 5. Ekonomik etki türleri ve şekillerinin katılımcı gruplar itibarıyla dağılımı

Ekonomik Etki							Toplam	
Türü	Şekli		MYİ	FE	ŞAVKADER	YÜP	N	%
EE-1. Turizm	Olumlu	N	25	54	13	3	95	90
	Olumsuz	N	0	3	0	1	4	4
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	7	0	0	7	6
	Toplam	N	25	64	13	4	106	100
		%	24	60	12	4	100	
EE-2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar	Olumlu	N	21	14	7	17	59	86
	Olumsuz	N	1	1	0	5	7	10
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	2	0	1	3	4
	Toplam	N	22	17	7	23	69	100
		%	32	25	10	33	100	
EE-3. Yerel Üretici ve Esnaf	Olumlu	N	6	40	5	0	51	94
	Olumsuz	N	0	2	0	0	2	4
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	1	0	0	1	2
	Toplam	N	6	43	5	0	54	100
		%	11	80	9	0	100	
EE-4. Yerel Ürünlerin Üretim ve Pazarlama İmkânları	Olumlu	N	7	10	10	0	27	96
	Olumsuz	N	0	1	0	0	1	4
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	7	11	10	0	28	100
		%	25	39	36	0	100	
EE-5. Kadınlar	Olumlu	N	3	6	43	0	52	98
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	1	0	0	1	2
	Toplam	N	3	7	43	0	53	100
		%	6	13	81	0	100	
EE-6. Arazi Değeri ve Yatırımlar	Olumlu	N	2	5	0	0	7	78
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	2	0	0	0	2	22
	Toplam	N	4	5	0	0	9	100
		%	44	56	0	0	100	
EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam	Olumlu	N	2	2	0	0	4	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	2	2	0	0	4	100
		%	50	50	0	0	100	
EE-8. Proje ve Desteklemeler	Olumlu	N	3	0	6	0	9	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Toplam	N	3	0	6	0	9	100
		%	33	0	67	0	100	
Genel Toplam	Olumlu	N	69	131	84	20	304	92
	Olumsuz	N	1	7	0	6	14	4
	Olumlu ve Olumsuz	N	2	11	0	1	14	4
	Toplam	N	72	149	84	27	332	100
		%	22	45	25	8	100	

Öte yandan paydaş gruplar tarafından dillendirilen ekonomik etkilerin; %92'sinin olumlu, %4'ünün olumsuz ve %4'ünün de hem olumlu hem de olumsuz nitelikte olduğu görülmektedir (Çizelge 5). Buna göre sakin şehir üyeliğinin Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasını ekonomik boyut itibarıyla büyük oranda olumlu yönde etkilediği ancak katılımcılar tarafından düşük oranlarda da olsa üyeliğin olumsuz etkilerine ilişkin görüşlerin dile getirildiği ifade edilebilir.

Ekonomik etkiler arasından öne çıkan “Turizm” etkisine ilişkin tüm paydaş grupları görüş bildirmiş olup, bu etkiye ilişkin görüşler büyük oranda (%90) olumludur. Buna göre paydaş gruplar açısından üyeliğin ilçenin en çok turizmini geliştirdiği ve bu etkinin tüm gruplarca hissedildiği söylenebilir. İlgili etki türünden en fazla etkilenen ve bu etkiye ilişkin en fazla görüş bildiren grup ise Tİ'ler olmuştur. “Turizm” etki türüne ilişkin MYİ paydaş grubu temsilcilerinden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

“Cittaslow’dan sonra turist sayısı arttı. İnsanlar Cittaslow Şavşat’ı merak edip geliyorlar. Yani git gide de her sene bir artış görüyoruz (Katılımcı Kodu: Y7). Cittaslow ile birlikte Şavşat olarak uluslararası turizm literatüründe de söz sahibi olduk (Katılımcı Kodu: ÖBB)

Özellikle Cittaslow’ları gezen, özellikle oralara giden insanlar var. Mesela ailecek gelmişler: Yerel turist. İzmir’den bir yerden gelmişti. Neden geldiniz Şavşat’a dedim. Niye sevdiniz burayı? Cittaslow olduğu için geldik dedi. Özellikle Cittaslow’ları geziyoruz dedi (Katılımcı Kodu: CT).”

Bahse konu olumlu etkileri ihtiva eden görüşler dışında ekonomik boyut bağlamında sakin şehir üyeliğinin çok az da olumsuz etkilerine işaret eden görüşler de söz konusudur. Özellikle sakin şehir sonrasında ilçede turist artışı yaşanmadığına, yabancı turistlerin ilçeye gelmediğine ve gelen turistlerin de turlarla günübirlik geldiklerine ya da kısa süreli olarak otellerde konakladıklarına ve ilçe merkezine hiç uğramadıklarına yönelik nisbeten sürecin ilçeyi olumsuz etkilediğine yönelik görüşler de dile getirilmiştir. Bir başka ifadeyle olumsuz etkiye ilişkin görüşler ağırlıklı olarak sakin şehir üyeliğinden beklenen olumlu etkinin ilçede yeterince

oluşmadığı ya da görülmediği noktasında yoğunlaşmaktadır. Buna ilişkin olarak bir yöresel ürün işletmesi temsilcisinin görüşü aşağıdaki şekildedir:

“Mesela sakin şehire gelecek olanlar kimler: zaten benim köylüm burada. Yazları burada, kışları gidiyor. Onun dışında bir kimse gelmiyor ki. Ne yerli turistler geliyor ne de turlar geliyor. Turlar geliyor özel otellere geliyor, bir iki gün konaklıyorlar. Zaten yeteri kadar otel olmadığı için ya bir gün konaklıyor ya da konaklamadan dönüyor gidiyor (Katılımcı Kodu: Y3).”

Öte yandan hem olumlu hem olumsuz görüşler incelendiğinde ise sakin şehirle birlikte ilçede turist sayısının arttığı ancak turist geceleme sayılarında pek değişiklik yaşanmadığı, köydeki ev pansiyoncuları açısından sakin şehir sayesinde yaşanan bir değişiklik olmadığı, sakin şehirden dolayı gelen ziyaretçiler olsa da onlara sakin şehri anlatacak herhangi bir araç ve imkân olmadığına yöneliktir.

Sonuç olarak Şavşat'ta sakin şehir üyeliğinin sağladığı en önemli etki paydaşlara göre turizme ilişkin olup turizm odaklı etkiler büyük ölçüde olumludur. Paydaşların bu görüşü, sakin şehir üyeliği sayesinde Şavşat'ta turizm sektörünün canlanması/gelişmesi sağlanmıştır şeklindeki ilçe halkının (Öztürk ve ark. 2023) görüşüyle örtüşmektedir. Kaldığı Şavşat'ın sakin şehir üyeliğinin ardından yapılan reklâm ve tanıtım faaliyetleri sayesinde ilçeye gelen turist sayısı ve turizme yönelik etkinliklerde önemli artışlar yaşanmıştır. Nitekim 2016 yılından itibaren ilçedeki konaklama tesislerinde doluluk oranlarının ve turistlerin tesise geliş sayılarının genel olarak arttığı (Kültür ve Turizm Bakanlığı [KTB] 2020a ve 2020b) ve bu açıdan turizmde artış yönlü bir ivme yakalandığı söylenebilir. Dolayısıyla sakin şehir ünvanı ile birlikte ilçenin doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması sayesinde daha çok turist ilçe gelmesi ve turizm etkinliklerinde artış yaşanması sağlanmıştır. Seferihisar örneğinde yapılan bir araştırmada da sakin şehir olgusunun özellikle turizme bağlı olarak yöre ekonomisi üzerinde olumlu yönde etkiler meydana getirdiğine ilişkin için benzer sonuçlar söz konusudur (Coşar 2013). Yine Taraklı'da yapılan

araştırmada sakin şehir üyeliğinin; ekonomik olarak turizmin artışıyla birlikte gelir ve istihdam imkânlarını olumlu yönde etkilediği sonuçları elde edilmiştir (Çelik ve Kiper 2020). Dolayısıyla sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği açısından turizm önemli ve gerekli bir ekonomik faaliyet alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu noktada Özer (2018) tarafından da belirtildiği üzere turizmin gelişmesiyle birlikte ilgili şehirde yaşanan aşırı nüfus artışına bağlı taleplerin (konut talebi, belediye hizmetleri vb.) yeterince karşılanamaması durumunda yerel halkın yaşam kalitesinin düşmesi söz konusu olabileceğinden, turizmin planlı yürütülmemesi durumunda hareketin uygulanma sürecinde çeşitli sorunlar ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır.

Çevresel Etkiler

Sakin şehir üyeliğinin Şavşat'ın SYK'sına olan çevresel etkileri 9 başlık altında toplanmıştır (Çizelge 6). Söz konusu 9 çevresel etki türü içerisinde görüş bildiren katılımcı oranı (%24.2) itibarıyla “Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması”, bildirilen görüşler içindeki oran (%26.4) itibarıyla de “Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması” etkileri ilk sırada yer almaktadır. Buna göre derinlemesine görüşmeye katılan paydaş grup temsilcileri, çevresel boyut bağlamında sakin şehir şehir üyeliği sayesinde ilçede kirlilik ve gürültünün azaltımı ile doğayı koruma gibi çevresel etkilerin en fazla hissedilen etkiler olduğu görüşünü öne çıkarmıştır.

Çizelge 6. Çevresel etkiler itibarıyla görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı

Çevresel Etkiler	Katılımcı		Görüş	
	Sayı (A)	Oran* (%)	Sayı (B)	Oran** (%)
Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması	8	24.2	12	22.6
Yöresel Mimarinin Desteklenmesi	6	18.2	8	15.1
Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması	5	15.2	14	26.4
Halkın Çevreyi Koruma Bilinci ve Hassasiyeti	4	12.1	6	11.3
Çevreyi Dikkate Alan Ulaşım İmkânlarının Geliştirilmesi	4	12.1	5	9.4
Sokak Hayvanlarının Korunması	2	6.1	2	3.8
Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı	1	3	2	3.8
Atık Yönetimi Uygulamaları	1	3	2	3.8
Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar	1	3	2	3.8
<i>Toplam</i>	-	-	53	100

* A/33 (Görüşmeye Katılan Toplam Katılımcı Sayısı) x 100

** B/53 (Katılımcılar Tarafından Bildirilen Toplam Görüş Sayısı) x 100

Çevresel etkiler içinde; “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı”, “Atık Yönetimi Uygulamaları” ve “Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar” olarak adlandırılan etki türleri en az katılımcı tarafından (%3) dile getirilen çevresel etki türleri iken, söz konusu etkilerle birlikte “Sokak Hayvanlarının Korunması” etkisi görüşler içinde en düşük orana sahip etki türleri olmuştur. Dolayısıyla, katılımcıların bakış açısıyla yenilenebilir enerji, atık yönetimi, yeşil alanlara ilişkin bahse konu etkilerin, ilçenin sürdürülebilir kalkınmasına yansımalarının çevresel boyut altındaki diğer etkilerin oldukça gerisinde kaldığı ifade edilebilir.

Çevresel etki türlerinin paydaş gruplar itibarıyla dağılımı incelendiğinde; çevresel etkilere ilişkin en fazla görüş bildiren katılımcı grubun %72’lik oranla MYİ olduğu, onu

sırasıyla %24 ile Tİ ve %4 ile ŞAVKADER’in izlediği görülmektedir. Bununla birlikte YÜP grubu çevresel etkilere ilişkin hiç görüş bildirmeyen, bir başka ifadeyle çevresel etkiler konusunda herhangi bir farkındalığın oluşmadığı bir grup olarak dikkat çekmektedir (Çizelge 7). YÜP grubunun çevresel etkiler konusunda görüş bildirmemiş olmasında, ilçe merkezine nazaran köylerde çevresel etkilerle ilgili sorunların görünürlüğünün çok daha düşük olmasının ve YÜP grubu temsilcilerinin tamamının köylerde ikamet edip sadece ürünlerini satmak için haftanın belirli bir günü ilçe merkezine gelen katılımcılardan oluşmasının etkili olduğu ifade edilebilir.

Genel olarak çevresel etkilere ilişkin en fazla görüş beyan eden MYİ grubunda etki türleri içinde “Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması” etkisine yönelik

görüşlerin öne çıkarıldığı ve öne çıkarılan bu görüşlerin tamamının da olumlu olduğu görülmektedir. Öte yandan, en az görüş beyan eden ŞAVKADER grubu katılımcıları tarafından ise “Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması” ve “Sokak Hayvanlarının Korunması” olmak üzere sadece iki etki türü hakkında görüş bildirilmiş olup, benzer şekilde bu görüşlerin tamamı olumlu olmuştur.

Paydaş grup katılımcıları tarafından dillendirilen çevresel etkilerin; %94’ü olumlu ve %6’sı ise olumsuzdur (Çizelge 7). Bu sonuçlar, sakin şehir üyeliğinin Şavşat’ın SYK’sının çevresel açıdan ağırlıklı olarak olumlu yönde etkilendiğine işaret etmektedir.

Çevresel etkiler arasından öne çıkan “Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması” etkisine ilişkin sadece MYİ ve ŞAVKADER grupları görüş bildirmiş olup, söz konusu etkiye ilişkin görüşlerin tamamı (%100) olumludur. Buna göre paydaş grup temsilcilerinin görüşü, sakin şehir üyeliğinin ilçenin SYK’sına çevresel boyut bağlamında öncelikle biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunmasına katkı sağladığı yönündedir.

Katılımcılardan edinilen bilgiler ve saha gözlemlerine göre, biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması açısından ilçe genelinde hem Artvin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü hem de Artvin Orman Bölge Müdürlüğü aracılığıyla Şavşat Belediyesi tarafından (Çocuk Belediyesi de işin içerisine dâhil edilerek) çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda ilçede yöresel meyve türlerinin devamlılığı için örnek bahçeler oluşturulmuştur. Çok yönlü ve kapsamlı bir çalışma olan bu konuda bir katılımcının görüşü şu şekildedir:

“İlçede 4 tane örnek yöresel meyve bahçesi var. Çocuk Belediyesi Hatıra Ormanı var. Orda da yöresel meyveler var. Artı bir tane de biz yeni bir bahçe, Çocuk Belediyesi Yöresel Meyve Bahçesi oluşturduk. O bahçede dikilen fidanlar Şavşat’ın eskiden kullanılan meyveleri var ya onların fidanları. Biz dedik ki bu türler bitmesin Şavşat’ta. Çünkü onlar yerel, çünkü onların aromaları daha farklı. Şimdi köylerden kalemler toplanıp o bahçede dikilen fidanlara aşılama yapılacak. Gen bahçesi gibi bir şey olacak bu. Tekrar oradan çıkan kalemler köylerdeki ağaçlara aşılama yapılarak... Bahçe şu

anda meyve vermeye başladı... Şimdi onlara kalemler aşılama yapılacak. Daha sonra o bahçeden kalemler alınacak o ağaçlardan. Köylerdeki ağaçlara yeniden aşılama yapılacak ki insanlar burada Amasya Elması, Golden Elması tüketmesinler. Eski, Şavşat’ın yerel elmalarını (Bumbul, İmerhev vb.) tüketsinler (Katılımcı Kodu: CT).”

Ayrıca ilçede ŞAVKADER’in öncülüğünde ve Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (DOKAP)’nın desteğiyle Şavşat Belediyesi bünyesinde tıbbi-aromatik bitki (kızılıcik ve alıç) bahçeleri de oluşturulmuştur. Şavşat ilçe merkezine yakın bir mevkide (Hinzat mevkii) oluşturulan bu bahçelerde daha sonra yine DOKAP tarafından temin edilen 10000 adet dağ kekiği fidesi de dikilmiştir. Bahçede üretilen ürünlerin tamamı, iyi tarım uygulamaları kapsamında sertifikalı özelliğe sahiptir. Ayrıca Şavşat Belediyesi bünyesinde kurulmuş olan kooperatifin faaliyetleri arasında yerli tohumla yönelik çalışmalar da bulunmaktadır.

Biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması anlamında sakin şehir kapsamında belediyenin talebiyle yapılan bir diğer çalışma da, ormanlardaki zararlılarla mücadele kapsamındadır. Buna yönelik CT kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

“Ormanlardaki bu haşereler, böceklerden dolayı ormanların kurumasıyla ilgili de Artvin Çoruh Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi çalışma yaptı. Yani Belediyenin talebiyle bir çalışma yaptı. Onu da mesela Orman Bakanlığı’na sunduk. Çünkü biz o ünvanı nasıl aldık: ormanlarla aldık dimi? Ormanlar kurursa bir anlamı kalmaz. Onunla ilgili de müracaat yapıldı mesela. İşte sahip çıkmak için çaba gösteriliyor. Hani ünvanın sürdürülebilirliği için (Katılımcı kodu: CT).”

Çevresel boyut bağlamında ortaya çıkan az sayıdaki olumsuz görüş incelendiğinde, bu görüşlerin; ilçede eski evlerin koruma altına alınmasına rağmen koruma altına alınan alınan bu evlerin yöresel mimariyi yansıtmadığı, ilçenin altyapısı ve yollarının sakin şehre uygun olmadığı ve ilçenin sakin şehir olması ile birlikte Karagöl gibi turistik

yerlerde çöplerin daha da arttığı şeklindeki olumsuzluklara işaret ettiği görülmektedir.

Çizelge 7. Çevresel etki türleri ve şekillerinin katılımcı gruplar itibarıyla dağılımı

Çevresel Etki								Toplam	
Türü	Şekli		MYİ	Tİ	ŞAVKADER	YÜP	N	%	
ÇE-1. Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması	Olumlu	N	3	7	0	0	10	83	
	Olumsuz	N	1	1	0	0	2	17	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	4	8	0	0	12	100	
		%	33	67	0	0	100		
ÇE-2. Yöresel Mimarinin Desteklenmesi	Olumlu	N	5	2	0	0	7	87.5	
	Olumsuz	N	1	0	0	0	1	12.5	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	6	2	0	0	8	100	
		%	75	25	0	0	100		
ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması	Olumlu	N	13	0	1	0	14	100	
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	13	0	1	0	14	100	
		%	93	0	7	0	100		
ÇE-4. Halkın Çevreyi Koruma Bilinci ve Hassasiyeti	Olumlu	N	5	1	0	0	6	100	
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	5	1	0	0	6	100	
		%	83	17	0	0	100		
ÇE-5. Çevreyi Dikkate Alan Ulaşım İmkânlarının Geliştirilmesi	Olumlu	N	3	2	0	0	5	100	
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	3	2	0	0	5	100	
		%	60	40	0	0	100		
ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması	Olumlu	N	1	0	1	0	2	100	
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	1	0	1	0	2	100	
		%	50	0	50	0	100		
ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı	Olumlu	N	2	0	0	0	2	100	
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	2	0	0	0	2	100	
		%	100	0	0	0	100		
ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları	Olumlu	N	2	0	0	0	2	100	
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	2	0	0	0	2	100	
		%	100	0	0	0	100		
ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar	Olumlu	N	2	0	0	0	2	100	
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	2	0	0	0	2	100	
		%	100	0	0	0	100		
Genel Toplam	Olumlu	N	36	12	2	0	50	94	
	Olumsuz	N	2	1	0	0	3	6	
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	N	38	13	2	0	53	100	
		%	72	24	4	0	100		

Özetle paydaşlara göre sakin şehir üyeliğinin SYK'ya etkisinin en fazla Şavşat'ın biyolojik çeşitliliğinin ve doğal kaynaklarının korunmasına yönelik ve genel olarak olumlu etkiler doğurduğu ifade edilebilir. Bu sonuç Öztürk ve ark. (2023) tarafından Şavşat'ın sakin şehir üyeliğini ele alan bir başka çalışmada da sakin şehir üyeliği ile ilçenin doğal dokusunun korunmaya çalışıldığı şeklinde katılımcıların olumlu bir görüşe sahip olduğu tespiti ile örtüşmektedir. Yine Çakıcı ve ark. (2014) tarafından Seferihisar'da sakin şehir üyeliğinin yansımalarının ele alındığı bir çalışmada da, üyeliğin ilçenin doğal kaynakları ve yeşil alanlarının korunmasına ilişkin çevre üzerinde çeşitli olumlu etkiler meydana getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Gruszecka-Tudor ve Gierańczyk (2021) tarafından yapılan araştırmada da Polonya'da Cittaslow üyesi şehirlerde üyelik bağlamında yürütülen çevresel iyileştirmeler sayesinde halkın yaşam kalitesinde iyileşmeler olduğu ifade edilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şavşat'ın sakin şehir üyeliğinin ilçenin SYK'sına olan etkilerinin paydaş bakış açısıyla belirlenmesi amacıyla ele alınan bu araştırmada dört farklı paydaş grubundan toplam 33 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda; sakin şehir üyeliğinin Şavşat'ın SYK'sına yönelik etkilerine ilişkin toplam 524 görüş ve bu görüşler yardımıyla sürdürülebilir kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla ilişkili toplam 26 farklı etki türü belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda; ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınması bağlamında hakkında en fazla görüş bildirilen boyutun ekonomik boyut olduğu ve onu sırasıyla sosyal ve çevresel boyutların izlediği görülmektedir. Bir başka ifadeyle sakin şehir üyeliği sürecinde Şavşat'ta paydaşlar tarafından en fazla hissedilen etkilerin ekonomik nitelikli etkiler olduğu, dolayısıyla ilçede ekonomik etkilerin sosyal ve çevresel etkilere nazaran daha fazla öne çıktığı ifade edilebilir. Etki türleri itibarıyla ele alındığında ise ekonomik boyut altında turizm ve sosyal boyut altında reklam ve tanıtım etkileri sakin şehir üyeliğinden kaynaklı etkiler arasında hem katılımcılar hem de görüşler arasında ilk sırada yer almıştır. Buna karşılık çevresel etki boyutu altında ise katılımcılar arasında görsel kirliliğin ve trafik

gürültüsünün azaltılması, bildirilen görüşler içinde ise biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması etkileri ilk sırada yer almıştır.

Yine katılımcılar tarafından dile getirilen bahse konu görüşlerin çok büyük bir bölümü (%94) sakin şehir üyeliğinin ilçenin SYK'sını olumlu yönde etkilediği şeklindedir. Görüşlerin ağırlıklı bölümünün her bir SYK boyutu itibarıyla de olumlu yönde olduğu göz önüne alındığında sakin şehir üyeliğinin ilçenin SYK'sını genel itibarıyla olumlu yönde etkilediğini söylemek mümkündür.

Sürdürülebilir (yerel) kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç boyut üzerine üzerine inşa edildiği dikkate alındığında, paydaş bakış açısıyla ilçe özelinde sosyal ve çevresel boyutlara ilişkin etkilerin ekonomik boyutun oldukça gerisinde kalmış olması ilçenin SYK'sı açısından orta ve uzun vadede bir risk olarak görülebilir. Nitekim tüm etkiler içinde en fazla görüş bildirilerek öne çıkan ekonomik boyut altındaki turizm etkisi sayesinde ilçenin önemli bir cazibe merkezi haline gelmesi sözkonudur. Bu durum ilçede kontrolsüz tesisleşme ve yapılaşmanın hızlanması ile birlikte altyapı sorunlarının artışı da beraberinde getirecektir. Bu ve benzeri kontrolsüz gelişmeler ve sorunlar konusunda yerel karar vericilerin dikkatli olmaları ve sürdürülebilir yerel kalkınmayı bütüncül bir bakış açısıyla ele alan (sosyal, ekonomik ve çevresel bileşenleri dikkate alan) planlamalara ve uygulamalara öncelik vermeleri önem arz etmektedir.

Bu noktada Şavşat özelinde sakin şehir üyeliğinin en fazla öne çıkan ve en fazla görüş bildirilen etki türü turizm olduğundan, yerel karar vericilere de yol gösterici olacak şekilde ilçe özelinde sakin şehir üyeliği ile ilçenin turizm faaliyetleri arasındaki ilişkiyi ayrıntılı ve farklı açılardan ele alan araştırmalar (her bir paydaş grubu ve etki türünü ayrı ayrı ve derinlemesine ele alan ya da turistler, çocuk belediyesi üyeleri gibi bu araştırmaya konu edilmeyen paydaşları da dikkate alan araştırmalar vb.) yapılması faydalı olacaktır.

Öte yandan Şavşat'ın sakin şehir üyeliğinin SYK'ya yönelik olumsuz etkilerine işaret ve eden paydaşlarca dile getirilen az sayıda da olsa görüşler (sakin şehir üyeliğinin

ilçeye bir fayda sağlamadığı, turist artışı getirmediği, konaklama sürelerini uzatmadığı, koruma altına alınan evlerde yöresel mimarinin dikkate alınmadığı ve Karagöl gibi turist çeken yerlerde çöp sorunun arttığı söz konusudur. Bahse konu olumsuz görüşler üzerinde yerel karar vericiler tarafından özellikle durulmalı ve her bir görüş detaylıca irdelenmelidir. Sorunun kökenine inilerek gerçek mi yoksa bilgi eksikliği ya da algı kaynaklı mı olduğu tespit edilerek sakin şehir üyeliğinin sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik stratejiler geliştirilmelidir.

Son olarak, Şavşat'ın SYK'sında meydana gelen değişimin ve yansımalarının değerlendirilerek gerekli tedbirlerin alınması ve stratejiler geliştirilmesi için bu araştırmada olduğu gibi sakin şehir üyeliğini ve sürdürülebilirliğini konu alan araştırmaların belli aralıklarla yapılması faydalı olacaktır.

BİLGİLENDİRME

Bu çalışma TÜBİTAK tarafından desteklenen "Cittaslow (Sakin Şehir) Yaklaşımının Sürdürülebilir Yerel Kalkınmaya Etkisi: Şavşat İlçesi Örneği" başlıklı projeden (120K011) hazırlanmış olup, 9-11 Haziran 2022 tarihlerinde Artvin Çoruh Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen Uluslararası Ekoloji, Ekonomi ve Bölgesel Kalkınma Kongresi'nde sözlü bildiri olarak olarak sunulmuş ve özeti bildiri kitabında yayımlanmıştır.

Bu makalenin hazırlanmasına kaynak teşkil eden TÜBİTAK projesi (120K011) için Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 25.12.2019 tarih ve 2019/10 sayılı karar ile etik kurul izni alınmıştır. Bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

KAYNAKLAR

- Akça Ş (2006) Türkiye'de ilçe yönetiminin idari sorunları: Acıpayam, Buldan ve Serinhisar örnekleri. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Akman E, Negiz N ve Akman Ç (2013) Sürdürülebilir bir kalkınma için yavaşça acele et (Festina Lente), (Editör B Özer ve G. Şeker) içinde, Yerel ve bölgesel kalkınma: küresel ve yerel bakış açıları Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, ss. 37-54.
- Altunışık R, Coşkun R, Bayraktaroğlu S, Yıldırım E (2005) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı [Research methods in social sciences: SPSS applied]. Sakarya: Sakarya Bookstore.

- Aydın İZ (2010) Ekoturizmin Türkiye orman köyleri kalkınmaları üzerindeki sosyo-ekonomik etkilerinin ölçümü (Artvin-Camili Biyosfer Rezerv Alanı örneği). Karadeniz Teknik Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Berber M, Genç MC, Baday Yıldız E (2015) TR90 Düzey 2 Bölgesindeki İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması ve Sınıflandırılması. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, Trabzon.
- Braun V, Clarke V (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2):77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>
- Büyükoztürk Ş (2012) Örneklem Yöntemleri. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>, Erişim tarihi: 02.04.2020.
- Çakıcı AC, Yenipinar U, Benli S (2014) Yavaş şehir hareketi: Seferihisar halkının tutum ve algıları ile yaşam doyumları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3):26-41.
- Çalık M, Sözbilir M (2014) İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174): 33-38. <https://doi.org/10.15390/EB.2014.3412>
- Çelik AG, Kiper T (2020) Cittaslow: an alternative model for local sustainable development or just a myth? empirical evidence in the case of Taraklı, Turkey. *Quaestiones Geographicae*, 39(2):87-100.
- Çiçek D (2017) Bir kalkınma modeli olarak sakin şehirlerde yerel halkın turizm desteği: Ege-Marmara Bölgesi örneği. Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Cittaslow (2024) Association. <https://www.cittaslow.org/content/association>, Erişim tarihi: 27.03.2024.
- Coşar Y (2013) Yavaş şehir (Cittaslow) olgusunun turist davranışları ve yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısına etkileri. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Creswell JW (2021) Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş. (3. Baskı) (Çev. Ed. M. Sözbilir), Ankara: Pegem Akademi.
- Demirayak İA (2014) Türkiye'de ilçe yönetim kademesinin yapısal ve işlevsel durumu: etkin ve katılımcı bir model deneme. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Dinçer B, Özasan M (2004) İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. DPT Yayınları, Ankara.
- Doğan M, Aksu M, Çelik Ö, Kaymak H (2014) Cittaslow markasının turizme etkisi: Seferihisar'daki konaklama işletmeleri yöneticileri üzerine bir araştırma. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 4(2):6-11.
- Drisko JW, Maschi T (2016) Content Analysis. Oxford university press.
- Gruszecka-Tudor A, Gierańczyk W (2021) Overcoming socio-economic problems in crisis areas through revitalization of Cittaslow towns: evidence from North-East Poland. *Sustainability*, 13(14):7984.
- Hatipoğlu B (2015) Cittaslow: quality of life and visitor experiences. *Tourism Planning & Development*, 12(1):20-36.
- Hekimci F (2015) Sürdürülebilir yerel kalkınma ve yavaş şehirler. *Verimlilik Dergisi*, (4):77-112.
- İpek F (2021) Sürdürülebilir yerel kalkınma bağlamında sakin şehir (cittaslow) yaklaşımının sosyal, ekonomik ve çevresel etkileri: Şavşat ilçesi örneği. Yüksek Lisans Tezi, Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Artvin.
- Kartal G (2019) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına farklı bir bakış: Cittaslow Yavaş şehir hareketi ve sürdürülebilir kalkınma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 21(36):9-18.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020a) İşletme (Bakanlık) Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri Yıllık Bültenler. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201126/yillik-bultenler.html>, Erişim tarihi: 29.03.2020.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020b) Belediye Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri Yıllık Bültenleri. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201129/yillik-bultenler.html>, Erişim tarihi: 29.03.2020.
- Ökten SSÖ (2015) Bir yerel kalkınma modeli olarak sakin şehir (cittaslow) kavramı: Seferihisar (İzmir) örneği. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Özer NB (2018) Türkiye'de kapitalizmin işleyişi sürecinde sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik: Seferihisar örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk A, Kayacan B (2021) Cittaslow (sakin şehir) yaklaşımının sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkisi: Şavşat ilçesi örneği. Proje Sonuç Raporu (TÜBİTAK Proje No. SOBAG 120K011).
- Öztürk A, İpek F, Kayacan B (2023) Cittaslow (sakin şehir) yaklaşımının sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkisi: Şavşat örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1):187-208. <https://doi.org/10.33206/mjss.1143649>
- Peker Say N, Türel HS, Güney ME, Baykan MN, Küçükerbaş EV, Yücel M, Ökten SÖ, Aysu A (2015) İzmir-Seferihisar'da sakinşehir (Cittaslow) kıstaslarına uygun alan kullanım önerilerinin geliştirilmesi ve bu kapsamda farklı ulaşım seçeneklerin değerlendirilmesi (Proje No. TÜBİTAK-ÇAYDAG 112Y010). <https://app.trdizin.gov.tr/proje/TVRvU16SXk/izmir-seferihisar-da-sakin-sehir-cittaslow-kistaslarina-uygun-alan-kullanim-onerilerininelistirilmesi-ve-bu-kapsamda-farkli-ulasim-seceneklerinin-degerlendirilmesi>, Erişim tarihi: 02.04.2020.
- Radstrom SJ (2005a) An urban identity movement rooted in the sustainability of place: a case study of slow cities and their application in rural Manitoba. Master's Thesis, Manitoba University, Winnipeg.
- Şahin İ, Kutlu SZ (2014) Cittaslow: sürdürülebilir kalkınma ekseninde bir değerlendirme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 55-63.
- Şahin H (2019) Yavaş kent hareketi bağlamında kent pazarlama: Şavşat. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2024) Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları. <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege>, Erişim tarihi: 27.03.2024.
- Tabak HAC (2019) Sakin şehir uygulamasının yerel ekonomik kalkınma üzerine etkisi: Seferihisar örneği. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Tekin HH (2006) Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(13): 101-116.
- Türk Z, Tokmak M (2017) Sürdürülebilir yerel kalkınma kapsamında sakin şehir (cittaslow) hareketine yönelik Artvin-Şavşat yöneticileri üzerinde bir uygulama. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 9 (36): 97-103.
- Yalçın A, Yalçın S (2013) Sürdürülebilir yerel kalkınma için cittaslow hareketi bir model olabilir mi?. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5 (1):32-41.
- Yılmaz A, Tuncer M, Zorlu K (2016) Yavaş Şehir (sürdürülebilir yerel kalkınma) potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Güzeyurt, Aksaray. *Studies of the Ottoman Domain*, 6 (10): 1-18.
- Yılmaz F, Gültekin L, Acar S, Meydan MC, Işık M, Kazancı LB, Özsan ME (2019) İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2017. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Ankara.